

Džou dinastijas 13. gadā³ valdnieks Vu devās pēc padoma pie hercoga Džji⁴. Tad valdnieks sacīja: ”Ak, hercog Džji! Debesis slepeni dara labu zemākstāvošajiem ļaudīm, palīdzot viņiem savstarpēji saskanīgi sadzīvot. Es nezinu, kā šos attiecību pamatprincipus secīgi sakārtot.”⁵

惟十有三祀，王訪於箕子。王乃言曰：「嗚呼！箕子。惟⁶天陰鷲下民，相協厥居，我不知其彝倫攸敘。」

Hercogs Džji tad atbildēja: ”Esmu dzirdējis, ka senāk Guņ⁷ aizsprostoja plūdu ūdeņus, sajaukdams piecu elementu kārtību. Tāpēc Debesu imperators ārkārtīgi sadusmojās, nedeva viņam „Dižo plānojumu” deviņās sadaļās,⁸ un attiecību pamatprincipi tika sagrauti. Guņ galu galā izsūtījumā nomira, bet tad (viņa dēls) Ju pārņēma un sekmīgi (paveica šo darbu). Tāpēc Debesis dāvāja viņam „Dižo plānojumu” deviņās sadaļās, un attiecību pamatprincipi tika secīgi sakārtoti.”

箕子乃言曰：「我聞在昔，鯀堙洪水，汨陳其五行。帝乃震怒，不畀【洪範】九疇，彝倫攸斁。鯀則殛死，禹乃嗣興，天乃錫禹【洪範】九疇，彝倫攸敘。」

No sākuma **pirmo** (sadaļu) sauc “pieci elementi”; sekojošo **otro** sauc “godprātīgi izpildīt piecas lietas”; sekojošo **trešo** sauc “rūpīgi pielietot astoņas pārvaldes”; sekojošo **ceturto** sauc “saskanīgi izmantot piecus (kosmoloģiskos) rādītājus”; sekojošo **piekto** sauc “fundamentāli ieviest imperiālo pamatlikumu”⁹; sekojošo **sesto** sauc “sistemātiski pielietot trīs (pārvaldes) tikumus”; sekojošo **septīto** sauc “gudri pielietot pareģojumus šaubīgos (jautājumos)”; sekojošo **astoto** sauc “pārdomāti izmantot dažādas zīmes”; sekojošo **devīto** sauc “pamudinājumam izmantot piecas laimes, brīdinājumam izmantot sešas galējās (ciešanas)”¹⁰.

初一日五行，次二曰敬用五事，次三曰農用八政，次四曰協用五紀，次五曰建用皇極，次六曰又用三德，次七曰明用稽疑，次八曰念用庶征，次九曰向用五福，威用六極。

1. Pieci elementi. Pirmais ir ūdens, otrais – uguns, trešais – koks, ceturtais – metāls, piektais – zeme. Ūdens, kā saka, mitrina uz leju. Uguns, kā saka, liesmo uz augšu. Koks, kā saka, ir līks vai taisns. Metāls, kā saka, pakļaujas izmaiņām. Zeme izlolo sējumus un ražu. Uz leju mitrinošais rada sāļumu. Uz augšu liesmojošais rada rūgtumu. Līkais vai taisnais rada skābumu. Izmaiņām pakļāvīgais rada pikantumu. Sējumi un raža rada saldumu.

一、五行：一曰水，二曰火，三曰木，四曰金，五曰土。水曰潤下，火曰炎上，木曰曲直，金曰從革，土爰稼穡。潤下作鹹，炎上作苦，曲直作酸，從革作辛，稼穡作甘。

¹ Par šī teksta rašanās laiku uzskata 11.-7.gs.p.m.ē. Tas ir visnenākais vēsturiskais darbs, bez tam tajā pirmo reizi tiek pieminēti un raksturoti pieci elementi, kas vēlāk ķīniešu kultūrā ieņēma ļoti būtisku vietu.

² Pirmajā hieroglifā parādās atslēga „ūdens”, kas norāda uz saistību ar dabas pamatelementiem un it sevišķi plūdu problemātiku senajā Ķīnā. Pirmo vārdu burtiski var tulkot arī kā „plūdi”, bet otrais vārds nozīmē „paraugs, modelis, joma, sfēra, darbības lauks”.

³ Par Džou dinastijas dibināšanas gadu īstas vienprātības nav, bet jebkurā gadījumā tas ir 11.gs.p.m.ē., kad arī notiek šī saruna.

⁴ Hercogs Džji (Džji dzi 箕子) bija iepriekšējās – Šan dinastijas ministrs, kurš pēc valsts bojāejas uzturējās nomaļā vietā, vadot askētisku dzīvi. Bet, tā kā Džjidzi bija izdaudzināts viedais, tad pat nākamās – Džou dinastijas valdnieks vērsās pie viņa pēc padoma. Valdnieks Vu aicināja hercogu Džji arī ieņemt galma amatu, bet viņš atteicās, palikdamst lojāls agrākajai valdībai.

⁵ Vārdam *sju* 敘 var būt divas nozīmes: „stāstījums” un „secība”. Līdz ar to šo teikumu var interpretēt divējādi. 1) Valdnieks vispār nezina, kādi ir šie attiecību pamatprincipi, tātad nav dzirdējis šo stāstījumu. 2) Valdnieks ir dzirdējis un zin principus, bet nezina, kā tos pareizi sakārtot un pielietot.

⁶ Hieroglifam *vei* 惟 var būt dažādas nozīmes un funkcijas. Šeit tas var norādīt uz apgalvojuma vai stāstījuma sākumu bez konkrētas nozīmes, bet var arī tikt tulkots kā „tikai” (tikai Debesis slepeni dara labu). Citos gadījumos tam var būt arī nozīme „domāt, pārdomāt, piedomāt, ievērot, ņemt vērā”, piemēram, 5.un 8.sadaļā.

⁷ Sja dinastijas dibinātāja, diženā valdnieka Ji tēvs.

⁸ Jēdzienu *dzjiu čou* 九疇 var tulkot arī kā „deviņas jomas, lauki vai kategorijas.”

⁹ Realizēt augstāko varu, absolūto likumu, ko tiesīgs un spējīgs noteikt tikai valsts galva.

¹⁰ Piecu laimju jeb tikumu izmantošana, lai pamudinātu tautu darīt labu; sešu galējo ciešanu un netikumu izmantošana brīdinājumam un tautas iebiedēšanai, lai atturētu cilvēkus no ļauna.

2. Piecas lietas.¹¹ Pirmais ir uzvedība¹², otrais – runa, trešais – redze, ceturtais – dzirde, piektais – domas. Uzvedībai jābūt pieklājīgai, runai jābūt saskanīgai, redzei jābūt skaidrai, dzirdei jābūt modrai, domām jābūt tālredzīgām. Pieklājība rada nopietnību¹³, saskaņa¹⁴ rada kārtību, skaidrība rada izpratni, modrība rada piesardzību¹⁵, tālredzība rada viedumu.

二、五事：一曰貌，二曰言，三曰視，四曰聽，五曰思。貌曰恭，言曰從，視曰明，聽曰聰，思曰睿。恭作肅，從作乂，明作哲，聰作謀，睿作聖。

3. Astoņas pārvaldes. Pirmā ir pārtika, otrā – preces, trešā – ziedojumi, ceturta – telpas (sadalījuma) joma, piektā – izglītības joma, sestā – kriminālietu joma, septītā – viesmīlība, astotā – armija.¹⁶

三、八政：一曰食，二曰貨，三曰祀，四曰司空，五曰司徒，六曰司寇，七日賓，八曰師。

4. Pieci kosmoloģiskie rādītāji. Pirmais – gads¹⁷, otrais – mēnesis¹⁸, trešais – saule¹⁹, ceturtais – zvaigznes un zvaigznāji, piektais – kalendārie aprēķini.

四、五紀：一曰歲，二曰月，三曰日，四曰星辰，五曰歷數。

5. Imperiālais pamatlikums. Imperatoram ir jāuzstāda savs pamatlikums, un jāietver tajā piecas laimes, lai pielietojumā izplatītu un sniegtu tās visiem ļaudīm. Šai gadījumā parastie ļaudis iekļausies Jūsu pamatlikumā. (Lai) nodrošinātu Jūsu pamatlikuma aizsardzību.²⁰ visiem parastajiem ļautiņiem nedrīkst būt patvaļīgas sadarbības, ierēdņiem²¹ nedrīkst būt savtīgu rīcību,²² tikai imperatoram jānosaka pamatlikums. Visi tie parastie ļaudis, kuri ir plānotspējīgi, kuri ir izveicīgi un kuri ir uzticami, Jums tad tie ir jāatceras. (Ja kāds) nepieskaņojas pamatlikumam, bet nav pagrimis noziedzībā, valdnieks, tad piedodiet²³ viņam. (Bet ja kāds) mierīgi un maigi saka: „Tas, kas man tīk, ir tīkums,” Jūs tad dāvājat viņam kādu labumu, un šis cilvēks turpmāk iegaumēs imperatora pamatlikumu. Nepazemojiet bezpalīdzīgos un vientuļos, godājiet dižos un gudros. Tie ierēdņi, kuriem ir spējas un izpildvara, lieciet veicināt viņu darbību, līdz ar to pavalstis sasniegs savu uzplaukumu. Visi tie amatvīri, kuriem ir gan laba vieta, gan alga, ja Jūs nevarat likt viņiem dot labumu sabiedrībai,²⁴ tad cilvēki to nosodīs. Attiecībā uz tiem, kuri nemīl tīkumību, kaut arī Jūs dāvāsiet viņiem labumus, tie atdarīs Jums, veicot noziegumus.

五、皇極：皇建其有極。斂時五福，用敷錫厥庶民。惟時厥庶民於汝極。錫汝保極：凡厥庶民，無有淫朋，人無有比德，惟皇作極。凡厥庶民，有猷有為有守，汝則念之。不協於極，不罹於咎，皇則受之。而康而色，曰：『予攸好德。』汝則錫之福。時人斯其惟皇之極。無虐鰥獨而畏高明，人之有能有為，使羞其行，而邦其昌。凡厥正人，既富方谷，汝弗能使有好於而家，時人斯其辜。於其無好德，汝雖錫之福，其作汝用咎。

¹¹ Vārdu *ši* 事 var tulkot kā „lieta, darbība, rīcība, pakalpošana”. Šeit tas attiecas uz cilvēka uzvedību, izturēšanos, domāšanu un morāli.

¹² Vārdu *mao* 貌 var tulkot kā „āriene, ārējais izskats”. Šis punkts attiecas uz fizisko ķermeni, izskatu, kustībām un rīcībām, ko var redzēt citi.

¹³ Pieklājīga izturēšanās rada sabiedrībā nopietna cilvēka iespaidu, pret kuru visi attiecas ar nopietnību un kuru ņem vērā.

¹⁴ Šeit domāta rīcību saskaņa ar teiktajiem vārdiem.

¹⁵ Ar „piesardzību” domāta apdomīga plānošana un apdomīgas, nepārsteidzīgas rīcības.

¹⁶ Šīs pārvaldes varētu aptuveni salīdzināt ar mūsdienās zināmajām: lauksaimniecības ministrija (t.i. pārtikas ražošana un piegāde), ekonomikas ministrija (t.i. tirdzniecība, loģistika), kultūras ministrija (t.sk. reliģisko lietu pārvalde), nekustamo un zemes īpašumu pārvalde, izglītības ministrija, tieslietu ministrija, ārlietu ministrija (t.i. diplomātiskais dienests, ārvalstu delegāciju un viesu uzņemšana) un aizsardzības ministrija.

¹⁷ Ķīniešu valodā vārds *sui* „gads” ietver arī nozīmi „raža”, t.i. laiks, kad vienu reizi nogatavojas un tiek ievākta raža.

¹⁸ Vārds *jue* 月 ķīniešu valodā nozīmē gan „mēness”, gan „mēnesis”. Šai kontekstā ietvertas abas nozīmes.

¹⁹ Vārds *zi* 日 ķīniešu valodā nozīmē gan „saule”, gan „diena”. Šai kontekstā ietvertas abas nozīmes.

²⁰ Parastie ļaudis ievēros to un tādējādi aizsargās likumu.

²¹ Šai tekstā parastā tauta, parastie cilvēki apzīmēti ar vārdu *min* 民, bet ierēdņi un aristokrāti – ar vārdu *žen* 人.

²² Jēdziens *bi de* 比德 burtiski nozīmē „salīdzināt tīkumus”. Bet šeit tas norāda uz sāncensību, intrigām, favorītismu un tamlīdzīgām slepenām, nekrietnām darbībām.

²³ Burtiski *šou* 受 nozīmē „pieņemt”, līdz ar to šo ieteikumu var interpretēt šādi: „Pieņemiet viņu savā žēlastībā, neatraidiet viņu!”

²⁴ Šeit tekstā ir hieroglifs *dza* 家, burtiski „ģimene”. Dažos skaidrojumos tas ir interpretēts kā valsts, bet citos – kā cilvēku ģimenes, resp. sabiedrība.

“Bez novirzēm, bez nosliecēm ²⁵	無偏無陂，
Ievēro valdnieka godprātību!	遵王之義；
Bez nevienas savtīgas rīcības	無有作好，
Saskaņojies ar valdnieka sūtību!	遵王之道；
Bez nevienas ļaunas rīcības	無有作惡，
Seko valdnieka ceļam!	遵王之路。
Bez novirzēm, bez partijām,	無偏無黨，
Valdnieka ceļš ir plašs jo plašs.	王道蕩蕩；
Bez partijām, bez novirzēm,	無黨無偏，
Valdnieka ceļš ir gluds jo gluds.	王道平平；
Bez ačgārnībām ²⁶ , bez sānceļiem,	無反無側，
Valdnieka ceļš ir pareizs un taisns.	王道正直。
Pulcē citus pie pamatlikuma!	會其有極，
Atgriezies pats pie pamatlikuma!	歸其有極。

(Hercogs Dzji) sacīja: „Valdnieks, izplatot un skaidrojot pamatlikumu, šādi veidojot attiecības un šādi pamācot (citus), ir kopā ar Debesu imperatoru un viņa mācību. Visi tie parastie ļaudis, kuri izplata un skaidro pamatlikumu, šādi pamāca un šādi rīkojas, ar to pietuvinās Debesu dēla²⁷ spozmei. Saka, ka Debesu dēls rīkojas kā tautas tēvs un māte, tāpēc viņš kļūst par padebešu pasaules valdnieku.”

曰：皇，極之敷言，是彝是訓，於帝其訓，凡厥庶民，極之敷言，是訓是行，以近天子之光。曰：天子作民父母，以為天下王。

6. Trīs (pārvaldes) tikumi²⁸. Pirmais ir taisnprātība un tiešums, otrais ir stingra pārvaldīšana, trešais ir maiga pārvaldīšana. Mierīgā un harmoniskā (laikā nepieciešams) taisnprātīgums un tiešums; spēcīgajiem, ar ko nevar sadraudzēties, (nepieciešama) stingra pārvaldīšana; tiem, kuri var pieskaņoties – maiga pārvaldīšana. Atturīgajiem un pagrīmušajiem – stingra pārvaldīšana; dižajiem un gudrajiem – maiga pārvaldīšana. Tikai monarhs sniedz²⁹ labumus (tautai), tikai monarhs iebiedē ar varu; tikai monarhs (pieņem) dārglietas un delikateses. Padotie nedrīkst sniegt labumus, (nedrīkst) iebiedēt (vai pieņemt) dārglietas un delikateses. Ja padotie (sāk) sniegt labumus, iebiedēt ar varu un (pieņemt) dārgumus un delikateses, viņi rada kaitējumu attiecībā uz sabiedrību un nes nelaimi attiecībā uz valsti. Ierēdņi savās rīcībās noiet sānceļos, pagrīms un kļūst savtīgi, bet tauta savās rīcībās pārkāpj normas un ieslīgst izvīrtībās.

六、三德：一曰正直，二曰剛克，三曰柔克。平康，正直；強弗友，剛克；變友，柔克。沈潛，剛克；高明，柔克。惟闢作福，惟闢作威，惟辟玉食。臣無有作福、作威、玉食。臣之有作福、作威、玉食，其害於而家，凶於而國。人用側頗僻，民用僭忒。

²⁵ Šai teicienā parādās divi vārdi *pian* 偏 (nosliekties uz vienu pusi) un *po* 陂 (kalna nogāze, upes vai ezera krasts). Abi kopā tie norāda uz nepamatotu noslieci par labu kādai vienai pusei, vai arī uz paviršību – nepilnīgiem un neobjektīviem lēmumiem.

²⁶ Vārds *fan* 反 norāda uz „vēršanos pretī”, t.i. nelikumībām, pārkāpumiem, nesaskanīgām, nepareizām rīcībām.

²⁷ Ҷīnā šādi dēvēja imperatoru un valsts valdnieku, domājot, ka viņa pirmsencis ir Debesis (kā visaugstākā vara).

²⁸ Vārds *de* 德 burtiski nozīmē „tikums”, bet šai tekstā tas vairāk attiecas uz tikumiskām rīcībām, labiem darbiem, pareizu pārvaldes veidu. Ja interpretē atsevišķi hieroglifa atslēgas (kustība, desmit, acis, viens, sirds), tad iespējams šāds skaidrojums: cilvēks rīkojas saskaņā ar savu sirdsapziņu, un uz viņu raugās desmitiem acu pāru.

²⁹ Ҷīniešu valodā šeit un turpmāk lietots vārds *dzuo* 作 „darīt, realizēt, īstenot” (realizēt labumus, realizēt varu). Bet latviešu valodā katra teikuma kontekstā ir nepieciešams cits vārds (sniegt labumus, iebiedēt ar varu).

7. Pareģojumi šaubīgos gadījumos. Jāizvēlas, jāieceļ amatā un jānozīmē zīlnieki, tad jāpavēl veikt zīlēšanu. (Zīlējumi) saucas³⁰ – lietus, skaidrs laiks, migla, izmaiņas³¹, pārvaldīšana, pašapziņa un nožēla³². Pavisam kopā septiņi. (Uz bruņurupuču bruņām³³) zīlē (pirmos) piecus, pelašķu kātus³⁴ izmanto (pēdējiem) diviem. Tā nosaka iespējamās izmaiņas.³⁵ Kad nozīmētie ierēdņi veic zīlēšanu, un trīs vīri skaidro pareģojumus, tad jāseko divu vīru izteikumiem.³⁶

七、稽疑：擇建立卜筮人，乃命十(=>卜)筮。曰雨，曰霽，曰蒙，曰驛，曰克，曰貞，曰悔，凡七。卜五，占用二，衍忒。立時人作卜筮，三人占，則從二人之言。

Ja Jums ir lielas šaubas³⁷, tad pēc padoma jāgriežas vispirms pie savas sirds³⁸, pēc padoma jāgriežas pie ministriem un ierēdņiem, pēc padoma jāgriežas pie parastajiem ļaudīm, pēc padoma jāgriežas pie bruņurupuču bruņu un pelašķu kātu zīlējumiem. Ja Jūs piekrītat, bruņurupuči piekrīt, pelašķi piekrīt, ministri un ierēdņi piekrīt, parastie ļaudis piekrīt, tad šo dēvē par „dižo vienprātību”. Paši būsiet veseli un vareni, bet bērni un mazbērni gūs sev labklājību. Ja Jūs piekrītat, bruņurupuči piekrīt, pelašķi piekrīt, bet ministri un ierēdņi ir pret, un parastie ļaudis ir pret, tas ir labvēlīgi. Ja ministri un ierēdņi piekrīt, bruņurupuči piekrīt, pelašķi piekrīt, bet Tu esi pret un parastie ļaudis ir pret, tas ir labvēlīgi. Ja parastie ļaudis piekrīt, bruņurupuči piekrīt, pelašķi piekrīt, bet Jūs esat pret, un ministri un ierēdņi ir pret, tas ir labvēlīgi. Ja Jūs piekrītat, un bruņurupuči piekrīt, bet pelašķi ir pret, ministri un ierēdņi ir pret, un parastie ļaudis ir pret, tad darbībai iekšienē tas ir labi, bet darbībai ārpusē – slikti.³⁹ Ja bruņurupuči un pelašķi vēršas pret cilvēkiem,⁴⁰ tad saglabāt mieru ir labi, bet aktīvi darboties – slikti. 汝則有大疑，謀及乃心，謀及卿士，謀及庶人，謀及卜筮。汝則從，龜從，筮從，卿士從，庶民從，是之謂大同。身其康強，子孫其逢。汝則從，龜從，筮從，卿士逆，庶民逆，吉。卿士從，龜從，筮從，汝則逆，庶民逆，吉。庶民從，龜從，筮從，汝則逆，卿士逆，吉。汝則從，龜從，筮逆，卿士逆，庶民逆，作內吉，作外凶。龜筮共違於人，用靜吉，用作凶。

8. Dažādas zīmes. Tās ir lietus, sausums⁴¹, karstums, aukstums un vējš. Saka, ka, ja šīs piecas (dabas parādības) nāk pilnīgas un katra saskaņā ar savu secību, tad visi augi plaukst un zeļ. Ja kaut viena ir pārpilnībā, tad ir slikti. Ja kaut viena iztrūkst, arī ir slikti.

八、庶征：曰雨，曰暘，曰燠，曰寒，曰風。曰時五者來備，各以其敘，庶草蕃廡。一極備，凶；一極無，凶。

³⁰ Šeit nosaukti septiņi pareģojumu rezultāti, kas var ietvert tālāk minētās septiņas parādības un lietas.

³¹ Hieroglifs *ji* 驛 burtiski tulkojams kā „zirgs” vai „pasta stacija”, tomēr šai kontekstā tas drīzāk norāda uz straujām izmaiņām vai strauju rīcību. Ķīniešu pētnieku skaidrojumos ir teikts, ka tas norāda uz mākoņiem, kas ātri skrien vai izkļūst.

³² Ķīniešu valodā izmantoti hieroglif *džēn* 貞 un *hui* 悔, kuri nāk no „Pārmaiņu kanona” 31. heksagrammas 4. līnijas vārdiem *džēn dzji hui van* 貞吉悔亡 „pašapziņa (jeb godprātība) ir laime, nožēla izbeidzas”. Tur tie norāda uz veiksmīgu ārējās trigrammas mijiedarbību ar iekšējo (4.+1. līnija ir saskanīgi pretmeti). Vēlāk šo teicienu sāka attiecināt uz laimi vispār. Bet attiecībā uz šo tekstu parasti abus vārdus skaidro kā iekšējās un ārējās trigrammu norādes, bez īpašas jēdzieniskas konotācijas. Tātad iespējamās dažādas situācijas iekšējā un ārējā pasaulē.

³³ Vissenākajām zīlēšanas metodēm izmantoja bruņurupuču vēdera bruņas un liellopu lāpstiņu kaulus. Tos karsēja ugunī, kā rezultātā uz tiem parādījās plaisas. Gaišreģi tās attiecīgi skaidroja.

³⁴ Visizplatītākā zīlēšanas metode, kas tiek izmantota arī mūsdienās, ir zīlēšana ar 50 pelašķu kātiem. To parasti sasaista ar „Pārmaiņu kanona” trigrammām un heksagrammām.

³⁵ Tā tiek noteiktas cilvēkam labvēlīgās un nelabvēlīgās zīmes, ko pareģi spēj sasaitīt ar vēlamām un nevēlamām darbībām attiecīgajās situācijās.

³⁶ Zīlējumu rezultātus skaidro trīs dažādi pareģi. Vismaz divu zintnieku skaidrojumiem ir jābūt līdzīgiem. Tad iespējams pieņemt šo pareģojumu un sekot viņu ieteikumiem.

³⁷ Ar šo domāts kāds valstiski svarīgs jautājums, kam nepieciešams risinājums.

³⁸ Ķīniešu valodā vārds *sjiņ* 心 attiecas gan uz prātu, gan sirdi, gan sirdsapziņu un domām.

³⁹ Šādā gadījumā var rīkoties galma iekšienē, savā ģimenē, bet nav ieteicama aktīva darbība sabiedrībā vai starpvalstu attiecībās.

⁴⁰ Ja zīlējumi iesaka vienu, bet cilvēki paši domā citādi, tad darbība nav vēlama.

⁴¹ Hieroglifs *jan* 暘 burtiski nozīmē „saule, saules gaisma”, un tas ir homonīms vārdam *jan* 陽. Tomēr šeit tas vairāk attiecas uz saules radīto ietekmi dabā, proti, sausumu.

Ir patīkamas iezīmes, proti: nopietnība⁴², kas līdzinās savlaicīgam lietum; sakārtota politika, kas līdzinās savlaicīgam sausumam; skaidra izpratne, kas līdzinās savlaicīgam karstumam; apdomīga plānošana, kas līdzinās savlaicīgam aukstumam; viedums, kas līdzinās savlaicīgam vējam. Ir arī apdraudošas iezīmes, proti: mežonīgums⁴³, kas līdzinās ilgstošam lietum; normu pārkāpšana, kas līdzinās ilgstošam sausumam; pārmērības⁴⁴, kas līdzinās ilgstošam karstumam; nežēlība⁴⁵, kas līdzinās ilgstošam aukstumam; muļķība, kas līdzinās ilgstošam vējam⁴⁶.

曰休徵；曰肅、時雨若；曰乂，時暘若；曰晰，時燠若；曰謀，時寒若；曰聖，時風若。曰咎徵：曰狂，恆雨若；曰僭，恆暘若；曰豫，恆燠若；曰急，恆寒若；曰蒙，恆風若。

(Tālāk Dzjidzi) teica, ka valdniekam rūpīgi jāpārdomā gadi; galma ministriem un amatvīriem jāpārdomā mēneši; karavīriem un parastajiem ierēdņiem dienas.⁴⁷ (Ja) gadu, mēnešu un dienu sezonālītātē nav izmaiņu, (tad) simtiem graudu labi⁴⁸ ienākas, pārvaldes sistēma izpaužas skaidri, talantīgie ļaudis tiek izmantoti atbilstoši spējām, ģimenēs (sabiedrībā) valda miers un veselība. Tiklīdz dienu, mēnešu un gadu⁴⁹ sezonālītāte izmainās, (tad) simtiem graudu nenobriest, pārvaldes sistēma kļūst haotiska un neskaidra, talantīgie cilvēki tiek izmantoti maz, un ģimenēs valda nemiers. Tautai jādomā par zvaigznēm.⁵⁰ Dažām zvaigznēm tīk vējš, citām zvaigznēm tīk lietus.⁵¹ Saule un mēness iet savu ceļu, tāpēc pastāv ziema un pastāv vasara. Mēness seko zvaigznēm, un tāpēc izraisa vēju un lietu. 曰王省惟歲，卿士惟月，師尹惟日。歲月日時無易，百穀用成，乂用民(=>明)，俊民用章，家用平康。日月歲時既易，百穀用不成，乂用昏不明，俊民用微，家用不寧。庶民惟星，星有好風，星有好雨。日月之行，則有冬有夏。月之從星，則以風雨。

9. Piecas laimes: pirmā ir ilgmūžība⁵², otrā – bagātība, trešā – veselība un miers,⁵³ ceturkā – tieksme pēc tikumiem, piektā – vecumā nobeigt dzīvi⁵⁴. **Sešas ciešanas:** pirmā – nelaimes, kas saīsina dzīvi un noved pārāgrā nāvē; otrā – slimības, trešā – rūpes un raizes; ceturkā – nabadzība, piektā – ļaunums, sestā – vājums.

九、五福：一曰壽，二曰富，三曰康寧，四曰攸好德，五曰考終命。六極：一曰凶、短、折，二曰疾，三曰憂，四曰貧，五曰惡，六曰弱。

⁴² Ar šo domāta arī stingra, strikta, noteikta pārvaldes sistēma.

⁴³ Ar šo domātas tādas sliktas iezīmes kā egoisms, savtīgums, arogance, patvaļa.

⁴⁴ Ieslīgšana dažādās izklaidēs un izpriecās, miesiskās baudās un izvirtībās.

⁴⁵ Norāda uz straujām, neapdomīgām rīcībām, bardzību, sodiem.

⁴⁶ Interesanti, ka vējš pats par sevi tiek pielīdzināts viedumam. Tas spēj visu sasniegt, visur iekļūt, gluži kā viedais visu aptver un izprot. Bet pārmērīgi spēcīgs vai ilgstošs vējš tiek pielīdzināts muļķībai. Tas norāda, ka visās lietās un darbībās ir jāievēro mērenība jeb t.s. „zelta vidusceļš”.

⁴⁷ Vārdam *šen* 省 var būt dažādas nozīmes – „ietaupīt, palaist garām, kļūdīties, rūpīgi pārdomāt”. Līdz ar to šim teikumam ir dažādi skaidrojumi. Ķīniešu pētnieku komentāros *šen* biežāk tulkots kā „kļūdīties, palais garām”, līdz ar to teikuma tulkojums būs šāds: „Ja valdnieks kļūdās, tas ietekmē gadus; ja galma ministri amatvīri kļūdās – tas ietekmē mēnešus; ja kareivji un parastie ierēdņi kļūdās – tas ietekmē dažas dienas.”

⁴⁸ Šeit un turpmākajās šī teikeikuma daļās izmantots vārds *jun* 用, kas burtiski nozīmē „izmantot, lietot, iecelt amatā”, bet šeit tas saprotams arī kā apstākļa vārds dažādās nozīmēs, piemēram, „labi, sekmīgi, veiksmīgi, ražīgi, efektīvi” (kaut ko darīt).

⁴⁹ Parasti ķīnieši nosauc vispirms lielāko laika vienību un tad pakāpeniski mazākās. Bet šeit, iespējams, ar nolūku ir izmainīta secība, un dienas, kas ir visīsākās, nosauktas vispirms. Tas norāda uz nepareizu, haotisku, neloģisku laika secību.

⁵⁰ Ķīniešu pētnieku komentāri šo teiku interpretē šādi: „Tauta ir kā zvaigznes.” Tomēr, ja *vei* 惟 tiek tulkots kā „domāt”, tad šis teikums labi saskaņojas ar iepriekš teikto, ka valdniekiem ir jādomā par gadiem, ministriem par mēnešiem (jeb par mēnesi), ierēdņiem – par dienām (jeb par sauli). Savukārt, šeit minēti vienkāršie ļaudis, kuriem ieteicams novērot zvaigznes.

⁵¹ Pēc zvaigšņu stāvokļa un kustības iespējams noteikt dabas parādības, piemēram, lietu vai vēju.

⁵² Ilgs mūžs, gara dzīve vai pat nemirstība, uz ko vēlāk tiecās daoistu alķīmiķi.

⁵³ Ķermeņa veselība un sirds miers.

⁵⁴ Nodzīvot līdz vecumdienām un piepildīt savu dzīves sūtību, sekot savam liktenim (jeb Debesu pavēlei) līdz pat mūža beigām un aiziet dabiskā nāvē.